

De co-assistent

Anne Hermans (pseudoniem) baarde opzien met een realistische column in *NRC Handelsblad* over het leven in een ziekenhuis. Hier beschrijft ze hoe het begon en hoe het haar verging.

1 mei 2004

'Arts-assistent' staat er op de badge die de baliejuffrouw me zojuist in handen heeft gedrukt. Elke drie minuten werp ik er even een blik op. Vanaf nu ben ik eindelijk echt: dokter Hermans. "Loop vandaag maar lekker achter me aan," zegt collega Doortje. Ze ziet er jaloerswekkend zelfverzekerd uit. En sowieso veel te mooi. Dus ik besluit haar te haten. "Maak je niet druk," glimlacht ze innemend. "Je wilt niet wéten hoe ik hier een half jaar geleden binnenkwam." Ik haal een keer diep adem. Hoe verkoop ik in godsnaam dat ik op mijn eerste dag al een kwartier privé moet bellen? "Sorry," stotter ik. "Ik moet een belangrijk telefoontje plegen. Is dat oké?"

Even later sta ik op de parkeerplaats, verscholen tussen een blauwe Saab en een gele Volkswagen. "Besef je dat deze columns je medische carrière in groot gevaar brengen?" waarschuwt de chef van de Achterpagina van de *NRC* aan de andere kant van de lijn. "Zorg dus dat je uiterst discreet met je pseudoniem omgaat." Een witte jas loopt over de parkeerplaats recht op me af. Een halve meter voor me staat hij stil en steekt zijn sleutel in het slot van de Saab. "Moment," mompel ik in de hoorn en loop naar een viezig bankje, een eindje verderop. Automatisch ga ik zitten, bedenk me, sta weer op, en doe een mislukte poging de groene strepen van mijn jas te vegen. "Natuurlijk," fluister ik in de hoorn. Ik tel even. In de afgelopen twee dagen heb ik minstens tien man over mijn column verteld. "Uiterst discreet. Dat spreekt voor zich."

29 juni 2004

Als ik de eerste hulp binnen loop, zie ik dat ik een oproep gemist heb. In het toilet luister ik stiekem de voicemail af. "Anne! Je column 'Scopietjes' gaat hier het hele ziekenhuis rond. Iedereen weet over wie het gaat, maar de internisten zijn er totaal niet over te spreken. De opleider zei vanmorgen: kijk, die co heeft het totaal niet begrepen." Haastig bel ik mijn vriendin. "Wat een hypocrieten!" snuif ik. "Jij kén die man, Esther. Zo gedraágt

hij zich toch? Hij rágde die camera haar maag in, hij prikte die vrouw in haar borst en riep 'Weet u wat u moet doen? Twintig kilo afvallen!'" Het is even stil aan de andere kant van de lijn. "Ja, natúúrlijk gaat het zo. Maar dat betekent toch niet dat je zo iets in de krant moet zetten. Denk je nou echt dat patiënten..." "Ik denk dat patiënten dat prima aankunnen," snauw ik. "We moeten eens ophouden patiënten dat drogbeeld voor te houden dat wij heiligen zijn. Jezus, Esther, dat zelfs jij dit zegt. Al ben je bijna internist, ik had niet verwacht dat je nú al zo ouderwets en paternalistisch..." "Rustig maar, An. Je moet het zelf weten, maar je hebt wel een beroepsgeheim, en... o, wacht even... Anne? Er komt een infarct binnen. Ik moet aan de slag. Ik wilde je alleen maar waarschuwen: je maakt hier geen vrienden mee. Dahag."

Verward staar ik naar de telefoon in mijn handen. Na zeven jaar studeren heb ik de afgelopen twee maanden helemaal mijn plekje gevonden als dokter. Ben ik niet gek dat ik die missie op het spel zet voor een paar stomme columns? Ik schud mijn hoofd, sta op en trek door. Vanavond even een rondje bellen. Als iedereen zijn mond houdt, is er niks aan de hand.

5 oktober 2004

Nadat de chirurg een groot oog om de borst heeft gesneden, brandt hij met het 'diathermisch mes' precies tussen het vet van de borst en de huid door. Ondertussen legt hij aan de operatie-assistente uit waarom ze er dit keer voor gekozen hebben de hele borst te amputeren. Met twee haken hou ik de wond open en peins over mijn volgende column. Ik zit al dágen te azen op een anekdote. Doe ik de chirurg die zonder indicatie twintig röntgenfoto's aanvraag van een demente vrouw? Gebruik ik de grappen die gisteren op de overdracht werden gemaakt? Of kan ik beter schrijven over twee jaar terug, zodat ik zeker weet dat niemand zich herkent? Volgens mij leest géén van de chirurgen hier *NRC Handelsblad*. Ik heb ze tenminste nog nooit over mijn column gehoord. "De meeste vrouwen willen hun borst behouden, maar deze vrouw zei: die borst heeft mij verraden, daar wil ik vanaf," besluit mijn baas zijn uitleg en brandt het laatste flapje vet los. "Preparaat!" De assistent houdt een plastic emmer omhoog en met een zachte plof valt de borst erin. Ik staar naar het hoopje vlees in de emmer. De ultieme degradatie van het fenomeen 'borst'. Het lijkt onwerkelijk dat iedere borst die je ziet, Zandvoort of *Playboy*, uiteindelijk tot dit niveau is terug te brengen: gelig vet, een zachte plof.

"Dit is een column!" denk ik verrukt. Ik begin diréct na deze operatie met schrijven. Met een beetje mazzel... "Anne!" Verschrikt kijk ik op. "Ik vroeg je hoe deze arterie heet." "Eh..." "Een zijtak van de aorta?" klinkt het cynisch. Ik zwijg en mijn baas schudt glimlachend zijn hoofd.

Anne Hermans

► 28 oktober 2004

“Doortje: heb jij de stukjes van die co in de *NRC* ooit gelezen?” vraag ik quasinonchalant aan mijn collega, als we de snelweg oprijden. Vanochtend tijdens de koffie, kreeg ik plotseling mijn column over de borstamputatie onder de neus geschoven. “Wat vind jij hier nou van, Anne?” vroeg de hoofdverpleegkundige. “Het klopt wel zo’n beetje, ja,” mompelde ik. “Ja, ze schrijft leuk, hoor,” merkte een ander op. “Maar als dát ooit dokter wordt, hou ik mijn hart vast. Je kunt je toch niet voorstellen dat zo’n naïeve huppel ooit een afdeling runt, zoals jij nu?”

Doortje werpt een blik in haar achteruitkijkspiegel en schuift een baan naar links. “Die verschrikkelijke ‘Anne’?” roept ze dan uit. “Die idioot die laatst nog met een mes in haar eigen abces zat te poeren? Mijn moeder is dól op dat wijf, knipt alle stukjes uit, praat over haar alsof het haar beste vriendin is: Anne dit, Anne dat. ‘Nu ik Anne lees, begrijp ik eindelijk wat je meemaakt in dat ziekenhuis.’ Alsof ik haar zelf niet al drie jaar verhalen vertel, die nooit blijven hangen,” snuift ze verontwaardigd. “Hoezo, kén je haar dan?” Ik aarzel even. Na maanden zwijgen, moet ik dit toch met iemand van mijn werk kunnen delen? “Hou je je mond erover?” “Uiteraard.” “Ik ben Anne.” Het is even stil. “Nee! Ben jij dat echt? Wat geweld! Het zijn zúlke leuke columns!” Ik schiet in de lach. “Ja, vast. Maar wat denk je: hoe zouden de chirurgen reageren als ze het wisten?” Doortje frons. “Ik zou maar zorgen dat ze het nóóit te weten komen. Zo veel zelfspot hebben ze écht niet.” “En jij dan,” vraag ik. “Vind jij het wél kunnen wat ik doe?” “Heeft iemand zich ooit herkend? Heb je boze brieven gehad?” Ik schud mijn hoofd. “Nou dan,” zegt ze tevreden.

2 februari 2005

De ochtendoverdracht van de chirurgie: terwijl de helft van mijn bazen stiekem zijn e-mail checkt, de andere helft fluistert waar de koffie blijft, neemt de dienstdoende chirurg op verveelde toon de dertig patiënten van de afdeling door. “Hebben jullie dit trouwens allemaal al gelezen?” klinkt het plotseling. Een van mijn bazen staat op en wijst op het prikbord. Ik staar naar het vodge papier en herken met een schok het rode Dokter Hermans-logo. Het is de column ‘Dood willen’, waarin ik beschrijf hoe tijdens de overdracht grappen worden gemaakt over een depressieve patiënte.

Mijn pols springt van tachtig naar 120. Ik ben gesnapt! Trillend verberg ik me achter de status in mijn handen. De waarschuwingen van mijn *NRC*-chef en van Esther en Doortje galmen door mijn hoofd. *Wordt dit dan het einde van mijn medische carrière?*

“Ja, wat een grappig stuk!” klinkt het dan opgetogen naast me. “Ik dacht dat alleen wij zo’n muppetshow hadden, elke ochtend. Maar blijkbaar gaat het overal zo!”

10 februari 2005

Ik had een stortvloed aan boze brieven op mijn columns verwacht. De co-assistent die in de jaren tachtig over zijn leven in het ziekenhuis schreef, had toen de hele medische wereld over zich heen gekregen. Maar gek genoeg heb ik tot nu toe nog maar drie negatieve reacties gehad. Een specialist eiste dat ik een ander pseudoniem zou kiezen, omdat zijn dochter, Anne Hermans, op school gepest werd met mijn columns. Ze wil namelijk ook geneeskunde gaan doen. Ik weet nog dat ik de ‘echte’ Anne direct voor me zag: een verlegen meisje met een te grote bril, verwend

en niet in staat tot enig weerwoord. Bij de eerste grap over ‘dokter Hermans’ schakelde ze direct haar papa in. Mijn voorstel is om in de opleidingsselectie ‘Anne Hermans’ op de zwarte lijst te zetten. Het zal immers je dokter maar worden: heb je een tumor, belt ze haar papa om het op te lossen.

“Nóóit ben ik getuige geweest van bagatelliserende opmerkingen of niet ter zake doende flauwekul, waarmee het afschuwelijk tendentieuze stukje van uw auteur is doorspekt,” schrijft een boze arts. “Het stuitende niveau van deze kolommetjes is vergelijkbaar met de bespottelijke medische soaps op TV, en uw krant onwaardig.” Snuivend wil ik aan een reply beginnen, maar zie dan dat er nóg een boze brief is. Deze academicus geeft toe dat ‘dit soort praktijken in ziekenhuizen voorkomen’, maar pleit ervoor dat ‘iemand me op de journalistieke fatsoensnormen wijst’, omdat ik ‘patiënten op de kast jaag, en onnodig in hun hemd zet’.

De stoom komt inmiddels uit mijn oren. Gepassioneerd tik ik een ellenlang betoog voor mijn columns. Ten eerste heb ik de gebeurtenissen niet aangezet of overdreven. Afgezien van wat verwisselingen van geslacht, aandoening en uiterlijk, zijn alle columns waar gebeurd. Mijn columns zijn niet bedoeld om medische misstanden aan het licht te brengen. Daarvoor is een column onder pseudoniem wel een erg achterbakse methode, lijkt me.

Mijn doel is om de ‘gewone burger’ een reëler beeld te geven van de medische wereld. Aan de reacties (“Die artsen zijn zo ménselijk!”, “Dat jullie grappen maken over vreemdgaan, terwijl je iemand staat te opereren!”) merk ik dat de meeste mensen het ziekenhuis nog steeds zien als een hoogstaande, magische wereld, waarin artsen als übermensen fungeren. In de praktijk vallen dokters daarom zo tegen: ze blijken net zo vaak onuitstaanbaar, chaotisch of chagrijnig te zijn als ieder ander. En toch houden we het voetstuk van artsen krampachtig in stand: het geeft patiënten een veilig gevoel. De vraag is: willen we gelukkig leven in een illusie of liever onzeker in de realiteit?

16 september 2005

“Toch niet zwánger, hè?” brult mijn baas, zodra ik de deur van zijn spreekkamer open. Ik schud mijn hoofd, ga met knikkende knietjes zitten. Wat zégt hij, als ik hem zo vertel dat ik die column over de overdracht schreef? Hij zakt achterover, slaat tevreden zijn armen over elkaar. “Nou, biecht op.” En ik begin stotterend te vertellen: van columns tot pseudoniem, van uitgever tot boekopzet. Mijn baas zwijgt een paar seconden en begint dan op mijn schouder te rammen: “Huh, schrijvertjuh!” Ik staar hem aan. “Heb je ze ooit gelezen, die columns?” Hij knikt. “Ja, grappig hoor! Maar de laatste tijd gaat het steeds over gynaecologen. Schrijf liever over óns.”

“Wat ik je wilde vragen,” zeg ik haastig. “Doortje en ik willen graag parttimen. Zij om te boksen, ik om te schrijven. We hebben al met het management overlegd en als we een duobaan nemen...” “Dúobaan?” Vol walging herhaalt mijn baas het woord nog drie keer. “Waar dacht jij dat je werkte: het consultatiebureau?” Ik haal mijn schouders op, blijf pleiten tot mijn pieper gaat. “Trauma van de Ar. Drie minuten aanrijtijd.” Ik ren naar de eerste hulp en ga aan de slag. Als de patiënt gestabiliseerd op de röntgenafdeling ligt, gaat mijn pieper. “Hé, Floepie, ik heb nagedacht. Ga maar lekker duo-kutten met zijn twee. Maar denk erom, zodra ook maar iemand er last van heeft, liggen jullie eruit!” |

Anne Hermans: *De co-assistent*. Podium. €16,50. Ook verkrijgbaar via www.ako.nl.